

Семінар № 2

Тема: Особливості давньої цивілізації Індії та Китаю

План

1. Соціальна система давньоіндійського суспільства. Варни та касты.
2. Вплив релігії на державотворчі процеси в добу імперії Маур'їв. Буддизм і брахманізм.
3. Соціально-політичні вчення стародавнього Китаю та їх вплив на політичне життя:
 - легізм та реформи Шан Яна у царстві Цинь;
 - конфуціанство – державна релігія імперії Хань;
 - даосизм та його вплив на народні рухи в Китаї.

Дане семінарське заняття доцільно розпочати з бесіди викладача із студентами щодо загальної характеристики особливостей індійської та китайської цивілізацій у стародавню епоху. В Індії виникли Харапська (III тис. до н.е. – XIX ст. до н.е.), давньоіндійська (арійська) (I тис. до н.е. – V ст. н.е.), давньокитайська. У загальних рисах ці цивілізації були схожими з єгипетською та шумеро-аккадською, однак мали й свої особливості (у індійських цивілізаціях – поділ суспільства на варни і касты, більш консервативний характер общини, помітніша роль релігійних та філософських вчень, китайській – помітніша роль приватної власності, розквіт релігійно-філософської думки (конфуціанство, моїзм, даосизм, легізм та ін.).

З'ясувавши особливості індійської та китайської цивілізацій давнини, приступаємо до обговорення першого питання. Давньоіндійське суспільство мало оригінальну соціальну структуру, основу якого у ранній період склали варни, а у більш пізній – касты (джаті). Головна причина – природні умови та замкнутість сільської общини, натуральний характер господарства (побудуйте логічний ланцюжок своїх міркувань на цю тему). Значну роль відіграла ведична філософія (поміркуйте – яку роль?), арійське завоювання. Дайте характеристику кожної з варн, їх місця в економічному та суспільно-політичному і релігійному житті), відмінність варн від каст.

Завданням висвітлення другого питання є розгляд взаємовідносин держави і релігії у Стародавній Індії. Для цього необхідно уявити процес державотворення в цій країні (Харапська держава – арійські державні утворення – імперія Маур'їв – держава Гуптів). Кожному етапу державності відповідала певна релігія (Харапській державі – язичництво, арійським державним утворенням – ведизм та індуїзм, імперії Маур'я – буддизм: вкажіть час існування цих держав та виникнення релігій)). Схарактеризуйте політичні та пов'язані з ними релігійні процеси у давньоіндійському суспільстві. Дайте характеристику видатних політичних та релігійних діячів Давньої Індії (Ашока, Будда, Чандрагупта).

Третє питання присвячене розгляду особливостей давньокитайської цивілізації. Вона мала особливості у господарському розвитку: провідною галуззю економіки було землеробство, яке не використовувало іригаційних споруд на початковому етапі свого розвитку. Простежте політичний процес формування китайської державності (держава Шан (Інь) – Західне Чжоу – п'ять царств: Східне Жоу, Цинь, Чу, У, Юе – 200 держав – 30 держав, серед них найбільш сильні: Цинь, Янь, Чу, Вей, Чжао, Хань, Ци – Циньська імперія – імперія Хань (вкажіть час їх існування)), їх політичної системи (Ван, рада старійшин, народні збори, чиновницька бюрократія). Простежте якісні зміни в політичній системі Китаю (посилення влади імператора, зростання впливу аристократії, зменшення ролі народних зборів, намагання централізації влади, місце і роль чиновництва). Підтвердьте свої міркування конкретними прикладами.

Дайте характеристику даосизму, конфуціанства (державної релігії Китаю у Ханьську епоху) та легізму. Знайдіть факти, які підтверджують роль і значення даосизму у великих народних повстаннях Китаю – “червонобрових” (17-27 рр. н.е.) та “жовтих пов’язок” (184 р. н.е.). Охарактеризуйте видатні постаті китайських правителів та філософської думки (Лао Цзи, Шан Ян, Цинь Шіхуанді, Конфуцій).

Доповідь: “Конфуцій та його час” (на основі книги: Переломов Л.С. Конфуцій: Жизнь, учение, судьба. – М., 1993).

Термінологічний словник: давньоіндійська цивілізація, цивілізація Стародавнього Китаю: ведизм, буддизм, варна, каста, брахмани, кшатрії, вайшії, шудра, брахманізм, конфуціанство, легізм, даосизм, повстання “червонобрових”, повстання “жовтих пов’язок”.

Дати, обов’язкові для запам’ятовування: VI ст. до н.е. – виникнення буддизму; кінець IV – початок II ст. до н.е. – держава Маур’я, IV-VI ст. н.е. – держава Гуптів; 551-479 рр. до н.е. – роки життя Конфуція; остання чверть III ст. до н.е. – імперія Цинь; кінець III ст. до н.е. – початок III ст. н.е. – імперія Хань; 17-27 рр. н.е. – повстання “червонобрових”; 184 р. н.е. – повстання “жовтих тюрбанів”.

Обладнання семінарського заняття: історична карта “Стародавня Індія та Китай”.

Література

- Авдиев В.И. История Древнего Востока. – М., 1953.
- Бонгард-Левин Г.М. Индийская цивилизация. – М., 1993.
- Бонгард-Левин Г.М., Ильин Г.Ф. Индия в древности. – М., 1985.
- Васильев Л.С. История Востока: В 2 т. – М.: Высшая школа, 1993. – Т. 1.
- Всемирная история: В 12 т. – Т. 1, 2.
- Всемирная история / Под ред. акад. Г.Б. Поляка, проф. А.Н. Марковой. – М.: 1996.
- Гончар Б.М. Всесвітня історія: Навч. посібник. – К.: Знання, 2001.
- История древнего мира / Под ред. Ю.С. Крушкол. – М., 1971. – Ч. 1.
- Крижанівський О. Історія Стародавнього Сходу. – К., 1996.
- Крип’якевич І. Всесвітня історія: В 3 кн. – К.: 1995. – Кн. 1.
- Переломов Л.С. Конфуцій: Жизнь, учение, судьба. – М., 1993.